

Формування естетичних смаків майбутніх техніків-технологів швейного виробництва в системі професійної освіти

У статті розглядається сутність естетичних смаків особистості, аналізується роль професійної освіти у формуванні естетичних смаків майбутніх техніків-технологів швейного виробництва.

Ключові слова: естетичні смаки, техніки-технологи швейного виробництва, навчально-виховний процес, професійна освіта.

На сучасному етапі розвитку українського суспільства відбувається реформування соціально-економічної сфери, демократизуються суспільні відносини, модернізується система освіти, науки і культури. Пріоритетним напрямом розвитку гуманітарної сфери є підготовка висококваліфікованих спеціалістів, здатних не лише працювати в ринкових умовах та професійно вирішувати складні економічні та виробничі питання, але й активно освоювати навколишню дійсність за законами краси.

Саме тому питання формування естетичної культури майбутніх спеціалістів набувають в умовах сьогодення актуального значення. Вони сприяють ефективному розвитку сучасного виробництва, виготовленню високоякісних товарів, які б відповідали естетичним критеріям та показникам, формуванню культури морально-ділових та естетичних відносин, виявленню творчих сил і можливостей особистості.

Естетична підготовка спеціалістів передбачає вирішення важливих питань, серед яких особливо важливим є формування естетичних смаків майбутніх техніків-технологів швейного виробництва. Адже за їх участю відбувається естетичне моделювання одягу, визначається його естетичний зміст та емоційно-чуттєва забарвленість, створюється умова для збагачення естетичної палітри швейних виробів, поширення естетичних цінностей та високих смакових уподобань серед широких верств населення. За таких обставин техніки-технологи швейного виробництва покликані бути виразниками сучасних художньо-естетичних ідей, дизайнерських рішень та творчих програм, спрямованих на естетизацію швейних виробів, розробку та виготовлення високоякісного одягу.

В умовах сьогодення важливого значення набувають питання змісту і технологій формування естетичних смаків майбутніх техніків-технологів швейного виробництва, оскільки у вирішенні цих питань наявні суперечності: між зростаючими суспільними вимогами до естетичної підготовки спеціалістів швейного виробництва та недостатньою участю професійної школи у створенні умов для відповідної підготовки студентів; між необхідністю формування естетичної свідомості техніків-технологів швейного виробництва та обмеженістю ознайомлення студентів з необхідним естетичним досвідом.

У науковій літературі зазначена проблема знайшла певне висвітлення, зокрема у працях з філософії та естетики (Л.Антонова, О.Буров, Г.Іваненко, М.Каган, М.Киященко, М.Колесник, М.Лейзеров, О.Лосев, І.Маца, А.Молчанова, В.Разумний, В.Скاتهшиков, В.Шестаков, Є.Яковлев та ін.) естетичні смаки розглядаються з погляду їх природи, цілісної спрямованості функціональності в структурі суспільно-критичного зв'язку людини з навколишньою дійсністю. Можливості естетичних смаків у процесі культуротворчої діяльності митців знаходять висвітлення в працях з культурології та мистецтвознавства (В.Біблер, Л.Левчук, В.Малахів та ін.). У наукових працях з соціології (В.Дряпіка, Є.Квітковській, О.Семашко та ін.) визначаються особливості вияву смакових уподобань окремих вікових категорій у сфері художньо-естетичної культури. У дослідженнях із психології (І.Бех, Л.Виготський, С. Рубінштейн та ін.) наголошується на механізмі функціонування естетичних смаків та їх зв'язку з найважливішими складовими психічного розвитку особистості.

Формуванню естетичних смаків учнівської та студентської молоді присвятили свої праці В.Бутенко, Г.Падалка, С.Мельничук, О.Рудницька, Г.Шевченко та ін., акцентуючи увагу на актуальності цієї проблеми в системі середньої та вищої освіти, необхідності педагогічного забезпечення процесу формування естетичних смаків засобами різних видів мистецтва.

Водночас проблема формування естетичних смаків майбутніх техніків-технологів швейного виробництва у процесі професійної підготовки ще не отримала належного теоретичного обґрунтування та програмно-методичного забезпечення.

На сьогодні в науковій та науково-педагогічній літературі недостатньо висвітлені питання формування естетичних смаків майбутніх техніків-технологів швейного виробництва у процесі

¹⁴ Гандзюк Людмила Анатоліївна здобувач кафедри педагогіки і психології Херсонського національного технічного університету

професійної підготовки. Проте без осмислення питання формування професійних естетичних смаків студентів в умовах навчально-виховного процесу не можна вирішити практичних питань втілення прекрасного у швейні виробу.

У процесі навчально-виховного виховання важливо навчити студентів розуміти й сприймати красу. Спостерігаючи прекрасне, людина не може залишатися байдужою, вона переживає, відчуваючи любов або ненависть до спостережуваного. Тому треба, щоб студенти вміли розрізняти справді красиве і потворне. Під час естетичного сприймання виникають певні емоції. Завдання навчання – створення умов, які б сприяли формуванню емоційної сфери студентів. Багатство емоційної сфери особистості свідчить про її духовне багатство.

Сприймаючи прекрасне, аналізуючи побачене, порівнюючи з відомим і баченим раніше, вона дає йому певну оцінку. Поряд із розвитком естетичного сприймання, прищепленням естетичних смаків у процесі естетичного виховання у студентів формують естетичне ставлення до навколишньої дійсності. Людина повинна не лише милуватися красою природи чи пам'ятками культури, а й берегти і захищати їх.

Важливе значення має виховання у студентів естетичної поведінки – акуратності в одязі, гарної постави і манер, вміння триматися невимушено, природно, культурно й естетично виявляти свої емоції. Ці якості тісно пов'язані з моральністю особистості студента.

Природа естетичного і морального має виключно людський характер, оскільки є джерелом почуттів і переживань людини. К. Ушинський вважав моральне галуззю естетичних почуттів. На думку Г. Шевченко, моральний вплив на особистість становить головне завдання виховання. У тісному зв'язку з формуванням моральності людини вона радить формувати і її естетичні смаки. Естетичне в поведінці людини Г. Шевченко розглядає як форму виявлення її морального змісту [1, с.144].

Естетичний смак є однією з найважливіших характеристик особистого становлення, що відбиває рівень самовизначення кожної окремої людини. Естетичний смак не зводиться до здатності естетичної оцінки, оскільки не зупиняється на самій оцінці, а завершується присвоєнням або запереченням культурної естетичної цінності. Тому вірніше буде визначити естетичний смак як *здатність особистості до індивідуального відбору естетичних цінностей на основі власного досвіду, що визначає естетичний саморозвиток особистості*. Естетичний смак служить мірилом завершеності, цілісності особистості, характеризує її внутрішній, духовний світ, її цінності і переваги.

З цією метою в навчально-виховному процесі слід враховувати наступні умови педагогічного впливу на формування естетичних смаків студентів: впровадження в навчально-виховний процес новітніх технологій виготовлення одягу; поетапність формування естетичних смаків студентів через поступове ускладнення завдань, що пов'язані з їх творчим підходом до виготовлення одягу; циклічність, як умова залучення студентів до різних видів робіт з оздоблення виробів; використання варіативних форм прикладної естетичної діяльності як традиційних, так і модифікованих технологій.

Формування естетичних смаків у майбутніх фахівців швейної справи під час навчально-виховного процесу є однією з умов ефективної професійної підготовки студента під час навчально-виховного процесу.

Освітні інтеграційні процеси, нові умови життя ставлять перед вищими технічними навчальними закладами завдання підготовки молодого спеціаліста, здатного до повноцінної діяльності в соціумі, адаптації в ньому. Сьогодні система вищої технічної освіти орієнтується таким чином, щоб надати навчальному процесу чітку професійну спрямованість, яка дозволить випускникам конкретно вирішувати виробничі завдання. Але все частіше до фахівця роботодавцями висуваються вимоги особистісного аспекту. Підвищення вимог до сучасного фахівця, продуктивності професійної праці зумовлює необхідність реалізації теоретичних основ і принципів естетичної діяльності в змісті його професійної підготовки. Важлива роль в змісті цієї підготовки повинна відводитися формуванню естетичного смаку як важливої складової професіоналізму та компетентності фахівця.

Реалії повсякденного життя змушують по-новому ставитися до педагогіки вищої технічної освіти. Проблема естетичного виховання особистості знайшла достатнє висвітлення в дослідженнях як вітчизняних, так і зарубіжних педагогів: О. Бакушинського, В. Бутенка, С. Коновець, Н. Миропольської, Т. Олійник, К. Полуянова, Г. Тарасенко, Т. Цвелих, у яких доведено, що естетичне виховання не тільки розвиває художньо емоційну сферу людини, але й активно впливає на сучасний стан розвитку моральних, інтелектуальних та фізичних сил. Разом з тим українське суспільство вимагає радикальної зміни у підходах до естетичного розвитку особистості.

Реформування освіти загострило суперечності та негативні тенденції у практиці та теорії виховання. Боротьба різних підходів до процесу виховання найяскравіше проявилася у вихованні естетичних смаків у студентів вищих технічних навчальних закладів, де значна частина проблем цього напрямку залишається невирішеною.

Процес підготовки спеціаліста містить в собі виховний потенціал, а це значить і можливість здійснювати різноманітні виховні впливи на студентів, які сприяють як формуванню загальних, так і професійно-особистісних якостей майбутнього фахівця швейної справи.

Одним з головних шляхів естетичного виховання у вищому технічному навчальному закладі є навчальна робота. Виняткову роль в естетичному вихованні студентів відіграють дисципліни естетичного циклу (малювання, кольорознавство, естетика, композиція). На заняттях із цих дисциплін студенти не лише здобувають певні теоретичні знання з конкретних видів мистецтва, а й набувають відповідних практичних умінь та навичок, розвивають свої творчі здібності. Вагомим доповненням до цього циклу є заняття з ділової української мови, культурології, соціології, на яких студенти засвоюють багатство і красу рідної мови, знайомляться з шедеврами рідної та світової культури. На заняттях природничо-математичних дисциплін відкриваються великі можливості використання краси природи, формування бережливого ставлення до неї. Краса фізики і математики – в логічній чіткості наукових побудов і доведень, чіткості їх структури. Певне виховне значення має як естетика праці студентів і продуктів праці, так і вміння та навички, набуті в процесі праці, що дають змогу особистості творчо виявити себе.

При організації естетичної діяльності в вищій школі широко використовуються різноманітні форми, методи, засоби естетичного виховання студентів як під час навчально-виховного процесу, так і в поза аудиторній роботі. Крім бесід, лекцій, диспутів, тематичних вечорів, вечорів запитань і відповідей на естетичну тематику, цінною в естетичному вихованні є участь студентів у діяльності клубів любителів мистецтв, гуртках художньої самодіяльності, літературних об'єднаннях, музичних ансамблях, студентських театрах. Розширювати й поглиблювати свої естетичні знання, уміння й навички студенти можуть у міських освітньо-виховних установах: музичних і художніх школах, будинках і палацах молоді, студіях.

Естетичний розвиток особистості не повинен зупинятися на рівні знань і навичок, воно повинне орієнтувати людину на творче оволодіння діяльністю. Творчий прояв у всіх видах діяльності, імпровізація в різних сферах збагачують один одного, сприяють становленню творчої особистості. Естетичне виховання, формуючи відношення до світу і мистецтва, вносить свій внесок до розвитку естетичної свідомості людини.

Отримані знання активно переростають в життєву позицію, залишаються й удосконалюються основи загальної й професійної культури, виробляються стійкі естетичні смаки, погляди, оцінки. Дуже важливо, щоб отримані необхідні знання з спеціальності швейної справи збагачувалися удосконаленням загальної культури, виробленням гарного естетичного смаку. Процес формування естетичного смаку швейних виробів передбачає розвиток художнього сприйняття й уяви дійсності, навичок естетичної оцінки й суджень, формування навичок творити прекрасне в одязі та й в структурі ціннісних орієнтацій особистості майбутніх спеціалістів.

Естетичний смак закріплює в свідомості студента різноманітні оцінки, судження, переживання, які він отримав в процесі художньо-естетичного прикладного сприйняття духовно-творчої діяльності. Однак закріплюються вони не механічно, а у відповідності з тими закономірностями, які визначаються художньо-прикладною діяльністю при виготовленні одягу.

Виховання естетичних смаків – це свідомий цілеспрямований процес формування естетичного ставлення особистості до дійсності та мистецтва. Метою виховання естетичних смаків є естетичний розвиток особистості у процесі навчально-виховної діяльності, залучення до духовних цінностей.

У процесі навчання студенти мають засвоювати естетичні знання не тільки у вигляді змістової складової навчальних предметів, а й виробляти естетичний смак, перебуваючи в естетично оформлених приміщеннях. У побутове середовище важливо вводити елементи естетизації навколишнього світу, що буде нести емоційне, виховне, моральне забарвлення.

Освітньо-виховна діяльність викладача має на меті створення педагогічних умов для розвитку естетичних смаків, які вимагають пошук прекрасного та постійного удосконалення за законами краси. Формування естетичного смаку у студентів вищих технічних навчальних закладів вимагає включення їх у різноманітні види естетичної діяльності, залучення до художньої творчості, розкриття творчого потенціалу.

З цією метою в навчально-виховному процесі слід урахувувати наступні умови педагогічного впливу на виховання естетичних смаків студентів: впровадження в навчально-виховний процес

новітніх технологій виготовлення одягу; поетапність формування естетичних смаків студентів через поступове ускладнення завдань, що пов'язані з їх творчим підходом до виготовлення одягу; циклічність, як умову залучення студентів до різних видів робіт з оздоблення виробів; використання варіативних форм прикладної естетичної діяльності як традиційних, сповнених національного змісту, так і модифікованих технологій, які відображають художні творчі пошуки та тенденції сьогодення.

Головними умовами успішного виховання естетичних смаків у студентів вищих технічних навчальних закладів можна виділити наступні: чітка постановка завдань естетичного виховання як складової частини загальної мети навчально-виховного процесу; відбір інформації, необхідної для майбутньої успішної професійної, естетично значущої діяльності; вибір форм і методів виховання, спрямованих на вдосконалення естетичних смаків й реальної педагогічної діяльності з естетичного виховання студентів; моніторинг рівня розвитку естетичних смаків студентів.

Отже, становлення і розвиток українського суспільства на демократичних засадах передбачає вияв посиленої уваги до формування естетичних цінностей. Лише за таких умов суспільно-економічні відносини, розвиток сфери культури і освіти набудуть важливого значення, допоможуть кожній людині відчувати і зрозуміти сенс життя, визначити правильні шляхи естетичного саморозвитку. Пріоритетним напрямком розвитку педагогіки краси як галузі науково-педагогічних знань є цілеспрямоване формування у студентів естетичного ставлення до дійсності та краси витворів мистецтва. Компетенція естетичного виховання студентської молоді в умовах відродження українського народу акумулюється в будь-яку діяльність, що полягає саме в гармонійному розвитку особистості з високим національним потенціалом, розвиненим почуттям прекрасного, з вишуканими естетичними смаками.

Література

1. Шевченко Г. П. Естетичне виховання в школі / Г. П. Шевченко. – К.: Радянська школа, 1985. – С. 144.

Handzyuk L.

Formation aesthetic future technologist garment production in vocational education.

Kherson National Technical University, Kherson, Ukraine

The article deals with the essence of aesthetic personality, examines the role of vocational education in shaping aesthetic future technologist garment production.

Keywords: *aesthetic, engineering technologists garment production, the educational process, professional education.*